

АНОТАЦІЯ

Гармаш О. М. Формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2020.

У дисертаційній роботі на основі ґрунтовного аналізу сучасного наукового дискурсу вивчено й узагальнено емпіричний досвід та запропоновано шляхи формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі професійної підготовки.

Наукова новизна одержаних у ході дослідження результатів полягає в тому, що *вперше* виокремлено структурні компоненти тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний), критерії її сформованості (мотиваційний, теоретичний, практичний, рефлексивний), відповідні показники і рівні (високий, середній, низький); теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі професійної підготовки (створення в закладі вищої освіти сприятливого освітнього середовища для формування тьюторської компетентності); відображення у змісті освітніх компонент (навчальних дисциплін, курсових робіт, педагогічних практик) циклу професійної підготовки учителів іноземних мов специфіки тьюторської роботи та введення до навчальних планів дисципліни «Основи тьюторства в закладах освіти»; застосування інтерактивних технологій навчання в процесі формування тьюторської компетентності); *уточнено* понятійно-категорійний апарат дослідження, а саме: поняття «професійна підготовка вчителя», «тьютор», «тьюторська діяльність», «тьюторський супровід», «індивідуальна освітня програма», «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний освітній маршрут», «тьюторська позиція», «компетентність»,

«тьюторська компетентність»; сутність, зміст, особливості діяльності вчителя-тьютора; *подальшого розвитку* набули форми, методи й засоби професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої освіти.

З'ясовано стан розроблення проблеми формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов шляхом аналізу та узагальнення взаємопов'язаних складових, а саме: нормативно-правових документів, що регулюють освітній процес професійної підготовки учителів та зумовлюють сучасні тенденції їх підготовки до професійної діяльності в Новій українській школі; теоретичних та практичних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої освіти, у яких розкриваються вимоги та особливості організації процесу їх професійної підготовки; теоретико-методологічних засад тьюторської діяльності сучасного педагога в закладах освіти, сутності та змісту тьюторської компетентності вчителя. У результаті опрацювання наукової літератури констатовано відсутність фундаментальних досліджень із проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов до набуття ними тьюторської компетентності.

Поняття «професійна підготовка майбутніх учителів» визначено як спеціально організований процес, який відбувається в інституційних рамках закладу вищої освіти та спрямований на набуття здобувачами необхідних компетентностей, професійних та особистісних якостей, внаслідок чого майбутні педагоги виявляють готовність до здійснення своїх професійних обов'язків.

На підставі термінологічного аналізу ключових понять дослідження («тьютор», «тьюторська діяльність», «тьюторський супровід», «індивідуальна освітня програма», «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний освітній маршрут», «тьюторська позиція», «компетентність», «тьюторська компетентність»), з урахуванням стану професійної підготовки педагогів у закладах вищої освіти встановлено, що під «тьюторською компетентністю майбутнього учителя іноземних мов» мається на увазі інтегративна якість особистості, що визначається сукупністю особистісних характеристик, теоретичних знань, практичних умінь налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії, які виявляються в здатності та готовності майбутніх учителів

іноземних мов здійснювати діяльність у відкритому варіативному особистісно орієнтованому освітньому просторі. Доведено, що тьюторська компетентність є складовою професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

Розроблено структуру тьюторської компетентності, що характеризується сформованими мотивами, потребами, ціннісними орієнтаціями, знаннями, уміннями й навичками, особистісними якостями, які об'єднані в компоненти, а саме: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний. Виокремлено критерії та показники тьюторської компетентності: мотиваційний (показники: мотивація до тьюторської діяльності; потреба в оволодінні теоретичними і практичними знаннями з основ тьюторства; наявність пізнавального інтересу до тьюторства; прагнення до неперервної самоосвіти; прагнення дотримуватись професійних цінностей та їх суб'єктивація); теоретичний (показники: об'єм теоретичних знань; усвідомлене засвоєння теоретичних знань); практичний (показники: розвиненість тьюторських умінь; здатність застосовувати набуті знання щодо механізмів тьюторських дій у різних ситуаціях); рефлексивний (показники: здатність до самооцінювання системи важливих для тьюторської діяльності особистісних якостей; здатність до рефлексії; уміння корегувати власну професійну діяльність (самокорекція)). Визначено й описано рівні сформованості тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов – низький, середній, високий.

На підставі розробленої критеріально-рівневої бази та діагностичного інструментарію формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов встановлено й проаналізовано вихідний рівень сформованості досліджуваного явища. Результати попередньої діагностики засвідчили, що на констатувальному етапі педагогічного експерименту більшість респондентів мають середній та низький рівні сформованості тьюторської компетентності за всіма визначеними критеріями.

Розроблено педагогічні умови формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов. Створення педагогічних умов в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов відбувалось під час формувального етапу педагогічного експерименту. Реалізація першої

педагогічної умови (*створення в закладі вищої освіти стимульовального освітнього середовища, що сприяє формуванню тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов*) передбачала супровід викладачами-тьюторами пізнавальних інтересів здобувачів. Відповідно до визначених етапів тьюторського супроводу було проведено комплексну роботу з діагностики їхніх пізнавальних інтересів, фіксації освітніх запитів, консультування під час визначення освітніх цілей, задач, допомога у проектуванні ресурсних карт, проектування освітніх маршрутів, підтримка і мотивація під час руху підопічних у реалізації своїх проєктів та допомога в постійній рефлексії, самоаналізі та самокорекції.

З метою реалізації другої педагогічної умови (*відображення у змісті освітніх компонент циклу професійної підготовки здобувачів специфіки тьюторської роботи та введення до навчальних планів дисципліни «Основи тьюторства в закладах освіти»*) було оптимізовано та доповнено тьюторською тематикою зміст навчальних дисциплін «Педагогіка», «Психологія», «Лінгвокраїнознавство», «Методика використання комп'ютерних технологій», «Педагогіка канікул», «Методика навчання іноземних мов і культур». Розроблено та впроваджено в освітній процес навчальну дисципліну «Основи тьюторства в закладах освіти», що передбачала ознайомлення здобувачів із сутністю, змістом та структурою тьюторської діяльності вчителя, ознайомлення з формами, методами та технологіями реалізації тьюторського супроводу, алгоритмом проектування індивідуального освітнього руху учнів. Також було оновлено тематику курсових робіт і програм педагогічних практик.

Реалізація третьої педагогічної умови (*застосування інтерактивних технологій навчання в процесі формування тьюторської компетентності*) передбачала розробку та організацію процесу професійної підготовки майбутніх учителів із використанням інтерактивних технологій навчання, як-от: «мозковий штурм», «круглий стіл», ділові ігри, навчання за допомогою кейсів, тренінгові технології, що спрямовані на розвиток суб'єктної позиції здобувачів, активізацію та удосконалення навичок самостійної роботи, вміння працювати в команді,

знаходити спільні рішення, критично мислити, уміння вирішувати професійні завдання тощо.

Змодельовано процес формування тьюторської компетентності у майбутніх учителів іноземних мов під час їх професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Експериментально перевірено ефективність розроблених педагогічних умов формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі їх професійної підготовки. Повторне застосування діагностичного інструментарію на контрольному етапі педагогічного експерименту дозволило виявити позитивну динаміку рівнів сформованості тьюторської компетентності у здобувачів експериментальної групи, на відміну від кількісних показників здобувачів контрольної групи. Перевірка отриманих результатів методами математичної статистики підтвердила ефективність розроблених педагогічних умов формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі їх професійної підготовки.

Результати й висновки дослідження можуть бути використані в процесі організації професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності в закладах вищої освіти, зокрема під час розробки робочих програм навчальних дисциплін, навчально-методичного забезпечення дисциплін циклу професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов; у системі післядипломної освіти й підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників; у процесі самоосвіти здобувачів закладів вищої освіти.

Ключові слова: *професійна підготовка, майбутній учитель іноземних мов, тьютор, тьюторська діяльність, тьюторська компетентність, професійна компетентність, педагогічні умови формування тьюторської компетентності.*

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Статті в наукових фахових виданнях України, зокрема, які включені до міжнародних наукометричних баз:

1. **Гармаш О.** Компетентнісний підхід як напрям модернізації педагогічної освіти в Україні. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Херсон, 2018. Вип. LXXXI. Т. 3. С. 125–129.
2. **Гармаш О. М.** Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов як педагогічна проблема. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2019. Вип. 66. С. 39–42.
3. **Гармаш О. М.** Тьюторська компетентність як феномен теорії та практики професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. Вип. 65. Т. 2. С. 26–30.
4. **Гармаш О. М.** Інтерактивні технології як засіб формування діяльнісного компонента тьюторської компетентності. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Педагогічні науки*. Чернігів, 2020. Вип. 8 (164). С. 24–28.
5. **Гармаш О.** Критерії, показники та рівні сформованості тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов. *Проблема підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2020. Вип. 1 (21), Ч. 1. С. 48–55.
6. **Гармаш О.** Педагогічні умови формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. збірн. наук. праць молод. вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2020. Вип. 27. Т. 1. С. 258–264.
7. **Гармаш О., Омельченко С.** Структура та зміст тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. Бердянськ, 2020. Вип. 1. С. 202–212.

Стаття в зарубіжному науковому виданні:

8. **Гармаш О. М.** Сучасні наукові підходи до професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Science and Education a new Dimension : Pedagogy and Psychology*. 2020. VIII (88), Issue : 220. P. 17–19.

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій:

9. **Гармаш О. М.** До проблеми визначення тьюторської позиції майбутнього вчителя іноземних мов в психолого-педагогічній літературі. *Становлення і розвиток педагогіки* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 16–17 лют. 2018 р. Херсон, 2018. С. 97–98.
10. **Гармаш О.** Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів іноземних мов до тьюторської діяльності. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20 берез. 2018 р., Київ, 2018. С. 42–43.
11. **Гармаш О. М.** Підготовка вчителя-тьютора до застосування технології індивідуалізації навчання. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачєво, 25–26 жовт. 2018 р. Мукачєво, 2018. С. 80–81.
12. **Гармаш О. М.** До проблеми визначення поняття «тьюторський супровід». *Освіта і наука у мінливому світі : проблеми та перспективи розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 29–30 берез. 2019 р. Дніпро, 2019. Ч. 1. С. 118–119.
13. **Гармаш О. М.** Модифікація функцій учителя іноземних мов як тьютора в умовах сучасної освіти. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 8–9 лют. 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 9–11.
14. **Гармаш О. М.** Роль учителя іноземних мов у позиції «тьютор» у процесі самоактуалізації особистості учня. *Сучасна освіта : методологія, теорія, практика* : матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 12 берез. 2019 р. Дніпро, 2019. С. 210–211.

15. Гармаш О. М. Сучасні моделі тьюторських практик. *Розвиток професіоналізму сучасного педагога в постнеокласичній парадигмі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 9–10 квіт. 2019 р. Черкаси, 2019. С. 148–149.
16. Гармаш О. М. Тьютор – ключова фігура системи освіти XXI ст. *Освіта для XXI століття : виклики, проблеми, перспективи* : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф., м. Суми, 29–30 жовт. 2019. Суми, 2019. С. 51–53.
17. Гармаш О. М. Тьюторство : закордонний досвід та українські реалії. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій* : матеріали III міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Слов'янськ, 26–27 верес. 2019 р. Слов'янськ, 2019. С. 46–48.
18. Гармаш О. Тьюторська діяльність викладача як фактор підтримки професійного становлення особистості. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7–8 лист. 2019 р. Хмельницький, 2019. С. 20.
19. Гармаш О. Тьюторська позиція вчителя іноземних мов в контексті оновлення української школи. *Інновації в освіті : сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., м. Ніжин, 27–28 верес. 2019 р. Ніжин, 2019. С. 148–149.
20. Гармаш О. М. Модель «навчання через досвід» як концептоутворююча ідея ефективного формування тьюторської компетентності у майбутніх учителів іноземних мов. *Соціально-психологічні проблеми суспільства* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 квіт. 2020 р. Київ, 2020. С. 40–42.

ANNOTATION

Harmash O. M. Forming tutor competence of future teachers of foreign languages in the process of their professional training. – The qualifying scientific manuscript retaining copyright.

Dissertation to receive the Doctor of Philosophy degree on branch of knowledge 01 Education/Pedagogy on speciality 015 Professional education. – The state higher educational institution «Donbas state pedagogical university», Sloviansk, 2020.

In the dissertation, we have generalized and practically solved the problem of forming the tutor competence of future teachers of foreign languages in the process of their professional training on the basis of scientific discourse analysis and empirical experience research.

The scientific novelty of the received results is that, *for the first time*, it has been developed the structural components of tutor competence of future teachers of foreign languages (motivational-value, cognitive, operative, person-reflexive), criteria of formation (motivational, theoretical, practical, reflexive), the corresponding indicators and levels (high, medium, low); it has been theoretically justified and experimentally examined the pedagogical conditions to form tutor competence of future foreign language teachers in the professional training process (creating stimulating educational environment in institutions of higher education, favorable formation of tutor competence; in the content of educational components (subjects, course papers, pedagogical practice), representation of the professional cycle to train foreign language teachers the specificity of tutor's work and introduction of the subject «Basics of tutoring in educational institutions»; using interactive technologies of education in the process to form tutor competence); we have *specified* the conceptual-category apparatus of the research, namely “professional teacher's training”, “tutor”, “tutor activity”, “tutor assistance”, “individual educational programme”, “individual educational trajectory”, “individual educational route”, “tutor's position”, “competence”, “tutor's competence”; the matter, content of the specificity of teacher-tutor's activity; *we have further developed* forms, methods and means of professional training of future foreign language teachers in institutions of higher education.

We have studied and researched how tutor competence of future teachers is formed by analyzing and generalizing the interconnected components, namely legal and regulatory instruments which control educational process of professional teachers' training and determine modern tendencies of their professional training to act in New Ukrainian school; theoretical and practical aspects of professional training of future foreign language teachers in institutions of higher education where requirements and peculiarities of organizing professional training are revealed; theoretical-methodological principles of tutor activity of the modern teacher in educational

institutions, the essence and content of teacher's tutor competence. Having analyzed professional literature, we have stated the fact that there is no fundamental research done on organizing professional training of foreign teachers training for them to acquire a tutor competence.

The notion "professional training of future teachers" is defined as a targeted process, which takes place in the institutional frames of the higher educational establishment, and which is directed to acquire necessary competences, professional and personal qualities by candidates as the result of which the future pedagogues are eager to perform their professional duties.

On the basis of the terminological analysis of the research key notions ("tutor", "tutor activity", "tutor assistance", "individual educational programme", "individual educational trajectory", "individual educational route", "tutor position", "competence", "tutor competence"), taking into consideration the level of pedagogues' professional training, it has been established that under the "tutor competence of future teachers of foreign languages" we understand an integrative characteristic of the individual, which is characterized by a set of personal qualities, theoretical knowledge, practical skills to initiate subject-object interaction, which are revealed in ability and readiness of future teachers of foreign languages to perform their activity in an open varied person-centered educational environment. It has been proved that a tutor competence is an integral part of professional training of future foreign language teachers.

It has been developed the structure of tutor competence which is characterized by developed motives, needs, value orientations, knowledge, abilities and skills, personal qualities united into components, such as motivational-value, cognitive, active, and person-reflexive. It has been defined the criteria and indicators of tutor competence: motivational (indicators: motivation for tutor activity; necessity of mastering theoretical and practical knowledge on tutor basics; cognitive interest for tutoring; desire of continuing self-education; aspiration to observe professional values and their subjectification); theoretical (indicators: amount of theoretical knowledge; deliberate acquisition of theoretical knowledge); practical (indicators: development of tutor skills; ability to apply the received knowledge as to the mechanisms of tutor's

actions in different situations); reflexive (indicators: ability of self-assessment the personal qualities which are important for tutor's activity; ability of reflection; ability to correct their own professional activity (self-correction)). It has been determined and described levels of formation the tutor competence of future teachers of foreign languages – low, medium, and high.

On the basis of the developed criteria-level base and diagnostic instruments to form tutor competence of future foreign language teachers, it has been stated and analyzed the outgoing level of the formed phenomenon under the study. The results of the previous diagnostics have proved that at the established stage of the pedagogical experiment, most of respondents have formed a medium or low level of tutor competence by all the criteria.

The process of forming tutor competence of future teachers of foreign languages in their process of their professional training in higher education institutions has been modeled.

The pedagogical conditions to form tutor competence of future foreign language teachers have been developed. The pedagogical conditions were introduced into educational process of professional training of future teachers during the forming period of the pedagogical experiment. Realization of the first pedagogical condition *и (creating stimulating educational environment in institutions of higher education, favorable formation of tutor competence of future foreign language teachers)* supposed supervising students' cognitive interests by teachers-tutors in the favorable educational environment created on purpose. According to the defined stages of tutor supervision some work was done to diagnose their cognitive interests, to fix educational requirements, to consult while determining educational goals, tasks, to help with projecting resource maps, educational routes, to support and motivate the students to realize their projects, to help with constant self-reflection, self-analysis and self-correction.

In order to realize the second pedagogical condition *(representation of the professional cycle to train foreign language teachers the specificity of tutor's work and introduction of the subject «Basics of tutoring in educational institutions»)*, it was optimized and reconsidered with tutor topics the content of the following subjects, such

as “Pedagogy”, ”Psychology”, “Culture-through-language studies”, “Methods of using computer technologies”, “Pedagogy of holidays”, “Methods of teaching foreign languages and cultures”. It was designed and introduced into educational process the subject “Basics of tutoring in educational institutions”, which supposed introducing students to the core points, content and structure of tutor duties of the teacher, to learn forms, methods and technologies how to realize tutor’s assistance, to study the algorithm of projecting the individual educational route of students. The content of course papers and pedagogical practice was revised, too.

Realization of the third pedagogical condition (*using interactive technologies in the process of forming tutor competence*) was to design and organize the process of professional training of future teachers with interactive technologies in education, namely: “brainstorm”, “round table”, business games, case study, training technologies aimed to develop personal opinion of students, to activate and improve unsupervised work skills, ability of team work, to make a common decision, to think critically, to solve professional tasks, etc.

The denoted pedagogical conditions were realized in the process of introducing the designed generalized model to form tutor competence of future teachers of foreign languages which demonstrated the running of the process under study, established connection and function of every structural element, and depicted complex realization of the research object.

It was experimentally checked the efficiency of the designed pedagogical conditions to form tutor competence of future teachers of foreign languages in the process of their professional training. Repeated use of diagnostic instruments at the control stage of the pedagogical experiment allowed detecting a positive dynamics of tutor competence formation levels of the students from the experimental group unlike the quantity results of the students from the control group. Checking the received results by methods of mathematic statistics proved the efficiency of the designed pedagogical conditions to form tutor competence of future teachers of foreign languages in the process of their professional training.

The results and conclusions of the research can be used in the process of organizing professional training of future teachers for their tutor activity in educational

institutions of higher education, in particular to design the operational program of the curriculum, educational-methodic supply of materials for subject cycle of professional training of future foreign language teachers; in the system of postgraduate education and professional training of research and educational staff, and pedagogies; in the process of students' self-education in institutions of higher education.

Key words: *professional training, future teacher of foreign language, tutor, tutor activity, tutor competence, professional competence, pedagogical conditions of forming tutor competence.*

LIST OF SCIENTIFIC WORKS OF THE APPLICANT

Scientific Works in Professional Publications of Ukraine, in Particular, Those

Included to the International Scientometric Bases:

1. **Harmash O.** (2018) Kompetentnisnyi pidkhid yak napriam modernizatsii pedahohichnoi osvity v Ukraini [Competence-based approach as a direction of modernization of pedagogical education in Ukraine]. *Pedahohichni nauky : zbirnyk naukovykh prats – Pedagogical Sciences : Collection of Research Papers*. LXXXI, vol. 3, 125–129 [in Ukrainian].
2. **Harmash O. M.** (2019) Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov yak pedahohichna problema [Professional training of the future teachers for foreign languages as pedagogical problem]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of M.P. Dragomanov National Pedagogical University. Pedagogical Sciences : Realities and Perspectives*. 66, 39–42 [in Ukrainian].
3. **Harmash O. M.** (2019) Tiutorska kompetentnist yak fenomen teorii ta praktyky profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Tutor competence as phenomenon of the theory and practice of professional training of the future teachers for foreign languages]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creating a Creative Personality in Higher and General Education Schools*. 65, vol. 2, 26–30 [in Ukrainian].

4. **Harmash O. M.** (2020) Interaktyvni tekhnolohii yak zasib formuvannia diialnisnoho komponenta tiutorskoi kompetentnosti [Interactive technologies as a way of forming the activity component of tutor competence]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Pedagogichni nauky – Bulletin of the T.H. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”*. *Pedagogical Sciences*. 8 (164), 24–28 [in Ukrainian].
5. **Harmash O.** (2020) Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti tiutorskoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Criteria, indicators and the degrees of formation of tutor competence of the future teachers for foreign languages]. *Problema pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Modern Teacher Training*. 1 (21), vol. 1, 48–55 [in Ukrainian].
6. **Harmash O.** (2020) Pedagogichni umovy formuvannia tiutorskoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Pedagogical conditions of forming the future foreign languages teachers’ tutor competence]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskiyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedagogichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Humanities Science Current Issues: Interuniversity Collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers*. 27, vol. 1, 258–264 [in Ukrainian].
7. **Harmash O., Omelchenko S.** (2020) Struktura ta zmist tiutorskoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [The structure and the content of tutor competence of the future teachers for foreign languages]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedagogichnoho universytetu. Pedagogichni nauky – Scientific papers of Berdyansk State Pedagogical University. Pedagogical sciences*. 1, 202–212 [in Ukrainian].

Scientific Work in the Foreign Scientific Publication:

8. **Harmash O. M.** (2020) Suchasni naukovi pidkhody do profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [The modern scientific approaches to professional training of future teachers for foreign languages]. *Science and Education a new Dimension : Pedagogy and Psychology*. VIII (88), 17–19 [in Ukrainian].

Scientific Works in Other Publications, Materials of the Conferences:

9. **Harmash O. M.** (2018) Do problemy vyznachennia tiutorskoi pozytsii maibutnoho vchytelia inozemnykh mov v psykholoho-pedahohichnii literature [To the problem of determining the tutor position of future teacher for foreign languages in the psychological and pedagogical literature]. *Stanovlennia i rozvytok pedahohiky : materialy II mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kharkiv, 16–17 liutoho, 2018 roku – The genesis and the Development of Pedagogy : Materials of the II International Scientific and Practical Conference, Kherson, February 16–17, 2018. Kherson, 97–98* [in Ukrainian].
10. **Harmash O.** (2018) Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov do tiutorskoi diialnosti [The competency-based approach to training the future teachers for foreign languages for tutoring]. *Aktualni problemy vyshchoi profesiinoi osvity : materialy VI mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv, 20 bereznia, 2018 roku – Current Issues of Higher Professional Education : Materials of the VI International Scientific and Practical Conference, Kyiv, March 20, 2018. Kyiv, 42–43* [in Ukrainian].
11. **Harmash O. M.** (2018) Pidhotovka vchytelia-tiutora do zastosuvannia tekhnolohii indyvidualizatsii navchannia [The Teacher-Tutor's education for applying individualization technology]. *Osvita i formuvannia konkurentospromozhnosti fakhivtsiv v umovakh yevrointehratsii : materialy II mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Mukachevo, 25–26 zhovtnia 2018 roku – Education and Formation of Competitiveness of Professionals in the context of European Integration : Materials of the II International Scientific and Practical Conference, Mukachevo, October 25–26, 2018. Mukachevo, 80–81* [in Ukrainian].
12. **Harmash O. M.** (2019) Do problemy vyznachennia poniattia «tiutorskyi suprovid» [To the problem of defining the concept of “tutor support”]. *Osvita i nauka u minlyvomu sviti : problemy ta perspektyvy rozvytku : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Dnipro, 29–30 bereznia*

2019 roku – *Education and Science in a Changing World : challenges and opportunities: Materials of the International Scientific and Practical Conference, Dnipro, March 29–30, 2019*. Dnipro, 118–119 [in Ukrainian].

13. **Harmash O. M.** (2019) Modyfikatsiia funktsii uchytelia inozemnykh mov yak tiutora v umovakh suchasnoi osvity [The function modification of the foreign languages teacher as a tutor in the modern education]. *Innovatsiini naukovyi doslidzhennia u haluzi pedahohiky ta psykholohii : materialy vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Zaporizhzhia, 8–9 liutoho 2019 roku – Innovative Scientific Researches in Pedagogy and Psychology : Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Zaporizhzhia, February 8–9, 2019*. Zaporizhzhia, 9–11 [in Ukrainian].
14. **Harmash O. M.** (2019) Rol uchytelia inozemnykh mov u pozytsii «tiutor» u protsesi samoaktualizatsii osobystosti uchnia [The role of the teacher for foreign languages in the position of “tutor” in the process of self-actualization of student’s personality]. *Suchasna osvita : metodolohiia, teoriia, praktyka : materialy II vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Dnipro, 12 bereznia 2019 roku – The Modern Education: Methodology, Theory, Practice : Materials of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Dnipro, March 12, 2019*. Dnipro, 210–211 [in Ukrainian].
15. **Harmash O. M.** (2019) Suchasni modeli tiutorskykh praktyk [The modern models of tutor practices]. *Rozvytok profesionalizmu suchasnoho pedahoha v postneoklasychnii paradyhmi : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Cherkasy, 9–10 kvitnia 2019 roku – The Development of professionalism of a Modern Teacher in the Postneoclassical Paradigm : Materials of the International Scientific and Practical Conference, Cherkasy, April 9–10, 2019*. Cherkasy, 148–149 [in Ukrainian].
16. **Harmash O. M.** (2019) Tiutor – kliuchova fihura systemy osvity XXI st. [The tutor as a key figure in the educational system in the XXI century]. *Osvita dlia XXI stolittia : vyklyky, problemy, perspektyvy : materialy I mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Sumy, 29–30 zhovtnia 2019 roku – Education for the XXI Century: Challenges, Problems, Prospects : Materials of*

the I International Scientific and Practical Conference, Sumy, October 29–30, 2019. Sumy, 51–53 [in Ukrainian].

17. **Harmash O. M.** (2019) Tiutorstvo : zakordonnyi dosvid ta ukraïnski realii [The tutoring : foreign experience and ukrainian realities]. *Profesionalizm pedahoha v umovakh osvïtikh innovatsii : materialy III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii, m. Sloviansk, 26–27 veresnia 2019 roku – Teacher’s professionalism in the Context of Educational Innovations : Materials of the III International Scientific and Practical Internet Conference, Sloviansk, September 26–27, 2019. Sloviansk, 46–48 [in Ukrainian].*
18. **Harmash O.** (2019) Tiutorska diïalnist vykladacha yak faktor pidtrymky profesiinoho stanovlennia osobystosti [The teacher’s tutoring activity as a factor of supporting the professional development of a person]. *Profesiïne stanovlennia osobystosti: problemy i perspektyvy : materialy X mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Khmelnytskyi, 7–8 lystopada 2019 roku – Professional becoming of a Person : the Problems and the Prospects : Materials of the X International Scientific and Practical Conference, Khmelnytskyi, November 7–8, 2019. Khmelnytskyi, 20 [in Ukrainian].*
19. **Harmash O.** (2019) Tiutorska pozytsiia vchytelia inozemnykh mov v konteksti onovlennia ukraïnskoi shkoly [The tutor’s position of the teacher for foreign languages in the context of renovation of the Ukrainian School]. *Innovatsii v osviti : suchasni pidkhody do profesiinoho rozvytku vchyteliv inozemnykh mov : materialy VII mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Nizhyn, 27–28 veresnia 2019 roku – Innovations in Education : the Modern Approaches to the Professional Development of foreign language teachers : Materials of the VII International Scientific and Practical Conference, Nizhyn, September 27–28, 2019. Nizhyn, 148–149 [in Ukrainian].*
20. **Harmash O. M.** (2020) Model «navchannia cherez dosvid» yak kontseptoutvoriuiucha idea efektyvnoho formuvannia tiutorskoi kompetentnosti u maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [The model “Learning through Experience” as the concept-forming idea of effective formation of tutor competence of the future teachers for foreign languages]. *Sotsialno-*

psykholohichni problemy suspilstva : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv, 10 kvitnia 2020 roku – Socio-psychological Problems of Society : Materials of the International Scientific and Practical Conference, Kyiv, April 10, 2020. Kyiv, 40–42 [in Ukrainian].